

Fülöp Zsófia – Bátyi Szilvia

A családi nyelvpolitika dinamikája az Egyesült Királyságban élő magyarok körében

A tanulmány az Egyesült Királyságban élő magyar és magyar párú családok családi nyelvpolitikáját vizsgálja, különös tekintettel a szülői nyelvhasználat, a nyelvi ideológiák és a magyar nyelv generációk közötti átadásának folyamataira. A 93 magyar anyanyelvű édesanya körében végzett kérdőíves kutatás Spolsky hárompillérű modelljének keretében elemzi, hogyan működnek a nyelvhasználati gyakorlatok, az ideológiák és a nyelvi menedzsment a mindennapokban. Az eredmények szerint az anyák magas szintű magyarnyelv-tudással és erős érzelmi kötődéssel rendelkeznek, ugyanakkor a gyermekek nyelvhasználata – különösen az írás-olvasás terén – az iskoláskor kezdetétől jelentősen az angol felé tolódik. A gyermekhez intézett beszéd kiemelten fontos tényező: minél több magyar nyelvi inputot kap a gyermek, annál nagyobb valószínűséggel kezdeményez ő maga is magyarul a szülők bevallása alapján. A vegyes nyelvű családokban azonban az angol válik dominánssá a testvérek közötti és a nem magyar anyanyelvű szülővel folytatott kommunikációban. A szülők nyelvi ideológiái alapvetően pozitívak: fontosnak tartják a magyar írásbeliség fejlesztését és a magyar rokonokkal való kapcsolattartást, valamint a kétnyelvűség előnyeit. Ugyanakkor a hétfélig iskolák alacsony részvételi aránya és a külső támogatási formák korlátozott elérése strukturális nehézségekre világít rá. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a családi nyelvpolitika rugalmas, folyamatosan alakuló folyamat, amelyet a szülői elvárások, a családi interakciók, az iskolai környezet és a társadalmi-kulturális tényezők együttesen formálnak. A tanulmány felhívja a figyelmet a rendszeres magyar nyelvi input, a közösségi támogatás és a gyermekperspektívák bevonásának fontosságára a diaszpórabeli nyelvmegőrzésben.

Bevezetés

Az anyanyelv és/vagy származási nyelv fenntartása kiemelt jelentőségű azokban a többnyelvű családokban, ahol a család által otthon használt nyelv a társadalmi szinten kisebbségben lévő nyelv. Ez a helyzet leggyakrabban a migrációs közeget jellemzi. A szociolingvisztikai kutatások eddig is széles körű ismereteket nyújtottak a nyelvfenntartás általános tendenciáiról, amelyek egyértelműen rámutatnak arra, hogy a nyelvcsere már a bevándorlók második generációjától kezdődően jelen van (Li 1994; Tuominen 1999; Luykx 2005). Ugyanakkor mára az is bebizonyosodott, hogy a kisebbségi nyelv teljesen háttérbe szorulhat, és átadhatja helyét a domináns nyelvnek a harmadik generációban (Sevinç 2016).

A nyelvfenntartási és nyelvcserefolyamatok egyik legjelentősebb kutatója, Joshua Fishman szerint a nyelvcsere jobb megértéséhez elengedhetetlen a társadalmi élet és a családi interakciók alapos tanulmányozása (Fishman 1991). Az utóbbi években a családi interakciós gyakorlatoknak és a gyermekek ezekben betöltött aktív szerepének a részletes vizsgálatát egyre inkább szükségesnek és időszerűnek tartják a nyelvpolitikával foglalkozó szerzők is (Luykx 2005; Gafaranga 2010; Kheirkhah–Cekaite 2015).

A diaszpóra-magyarság nyelvhasználatával, identitásával és egyéb nyelvi, valamint szociológiai kérdéseivel több kutatás foglalkozott (Kontra 1990; Fenyvesi 1995; Kovács 2004; Bartha 2005; Kovács–Papp 2016; Papp et al. 2019; Papp et al. 2020; Deli 2021), ám néhány, a közelmúltban publikált kutatástól eltekintve (Siklósi 2019; Szabó T. 2024; Laihonon et al. 2025; Vajnai et al. 2025) mindeddig kevés figyelem jutott a családi

nyelvpolitikának. A jelen kutatás ezt a hiányt próbálja meg részben pótolni: az Angliában élő magyar vagy magyar párú családok nyelvpolitikáját, nyelvhasználati szokásait és nyelvhasználattal kapcsolatos ideológiáit vizsgálja. A kutatás célja, hogy feltárja, miként zajlik a magyar nyelv átadása, és hogyan működik a családi nyelvpolitika az Egyesült Királyságban élő magyar anyanyelvű szülők körében a hétköznapokban, hogy ezáltal képet adjon a családok anyanyelvhasználatáról és nyelvfenntartási törekvéseiről.

A tanulmány első része felvázolja a migrációban élő magyarok helyzetét, majd bemutatja a kétnyelvűség egy viszonylag új, a magyar kontextusban eddig kevésbé kutatott területét: a családi nyelvpolitikát (CSNYP), amelynek elméleti keretét Spolsky hárompillérű modellje adja. A tanulmány ezek mentén vizsgálja a családon belüli nyelvhasználati stratégiákat, a nyelvi döntéshozatalt, a szülői meggyőződéseket, valamint megvizsgálja a legjelentősebb tényezőket, amelyek alapvetően meghatározzák a nyelvfenntartási törekvések és a nyelvi menedzsment folyamatait.

Magyarok az Egyesült Királyságban

A Magyarországról az Egyesült Királyságba irányuló kivándorlás különböző történelmi időszakokban zajlott. A legújabb migrációs hullám az 1970-es évektől napjainkig tart, és az előző periódusokhoz képest más tendenciákat is mutat (Gazsó 2016), többek között a kivándorlás motivációját tekintve, ami régebben politikai jellegű volt, ma már inkább gazdasági jellegű. Ez a legutóbbi hullám új kérdéseket is felvet a migrációs folyamatok sajátosságaival kapcsolatban; többek között azt, hogy mennyire akarnak az újonnan kivándoroltak a magyar diaszpórához intézményesen is csatlakozni. Ez a hullám ugyanis látványosan bővítette a magyar diaszpóra intézményi tereit: sorra jelentek meg a hétvégi magyar iskolák, valamint a kulturális és sportegyesületek (Varga 2014; Pávai–Rakítai 2017), amelyekben a részvétel sok esetben jelentősnek tekinthető. Ugyanakkor az újonnan érkezők diaszpórához fűződő viszonya már sokkal heterogénebb, mint a korábbi hullámok esetében: egyes csoportok különböző motivációkkal és erőforrásokkal, eltérő útvonalakon kapcsolódnak be a már működő intézményekbe, míg sokan csak lazán kötődnek a helyi magyar szervezetekhez, esetleg tudatosan kerülik őket. Ez a rugalmas, sokszor átmeneti intézményi jelenlét eltér a korábbi, kohézióra és egyházi/klubkeretekre épülő hullámoktól, és gyakran tudatos értékválasztásként és elsősorban a nyelv- és kultúramegőrzés érdekében jelenik meg (Kovács 2022).

A brit Nemzeti Statisztikai Hivatal (ONS) 2021-es népszámlálási adatai szerint az Egyesült Királyságban körülbelül 102 000 magyar él. A kivándorlók túlnyomó többsége Magyarország uniós csatlakozása után érkezett, közülük azonban mindössze 17 000-en szereztek meg a brit állampolgárságot. A pontos létszám megállapítása nehéz, mivel a be- és visszavándorlási mozgások dinamikája miatt az elérhető statisztikai adatok jelentős eltéréseket mutathatnak, így a tényleges számadatokat gyakran alul- vagy túlbecsülik. Az elemzések azonban egybehangzóan azt mutatják, hogy a Magyarországról az Egyesült Királyságba irányuló migráció a 2008 utáni időszakban ugrásszerűen megnőtt, 2014 körül tetőzött, és azóta is számottevő maradt (Gazsó 2016), bár fontos megjegyezni, hogy a Brexit jelentősebb és a koronavírus-járvány kevésbé jelentős hatást gyakorolt a ki- és visszavándorlás intenzitására: az előbbi csökkenni látszik, míg az utóbbi növekedni (Ligeti 2023).

A jelenlegi kivándorlási hullám egy másik meghatározó jellemzője, hogy az Egyesült Királyságba egyedülállóként érkező fiatal magyarok az évek során családot alapítottak, és több ezer gyermek született magyar párú családi környezetben. A közösség létszámának növekedésével a magyar jelenlét egyre láthatóbbá vált, különösen a magyar hétvégi vagy vasárnapi iskolarendszernek köszönhetően (1). A közösség bővülése és intézményesülése nemcsak társadalmi, hanem tudományos szempontból is jelentős: a magyar diaszpórában élők migrációs tapasztalatait, nyelvhasználati szokásait és identitásformálódását az elmúlt években egyre nagyobb figyelmet kaptak a társadalomtudományi kutatásokban.

A fentieket összegezve kijelenthető, hogy a generációk közötti nyelvfenntartási törekvések minden migrációban élő család számára szorosan összefonódnak az otthonteremtés folyamatával, nemcsak Angliában, hanem számos más országban is. Noha a magyar nyelv diaszpórában való fenntartását több jelentős kutatás is vizsgálta, a generációk közötti nyelvhasználati mintázatok és a nyelvátadás gyakorlata továbbra is jórészt feltáratlan, ám kulcsfontosságú terület.

Családi nyelvpolitika (CSNYP)

Spolsky hárompillérű modelljében a nyelvpolitikát három egymással szorosan összefüggő elem együtteseként értelmezi: ezek a nyelvhasználati gyakorlatok, a nyelvi ideológiák és a nyelvi menedzsment (Spolsky 2004, 2007). Ezek a komponensek dinamikusan hatnak egymásra, és azt befolyásolják, hogy egy adott közösségben a nyelveket hogyan használják, őrzik meg vagy veszítik el. Bár a modell eredetileg makroszintű, állami szintű nyelvpolitikai elemzésekhez készült, egy későbbi művében Spolsky (2021) a CSNYP kutatási keretévé is kidolgozta. A három pillér közül a nyelvhasználati gyakorlatok a mindennapi élet különböző területein – otthon, iskolában, digitális térben – megvalósuló tényleges nyelvhasználatra utalnak, amelyeket gyakran nem szándékos (implicit) mintázatok jellemeznek, és amelyek mögött az identitás, a társas kapcsolatok és a migrációs háttér húzódik meg. A nyelvi ideológiák azok az értékek és hiedelmek, amelyeket az egyének a nyelvekhez kapcsolnak – például a nyelvi presztízs, a megfelelőség vagy a hasznosság elképzelései, valamint a nyelvek formális kontextusokban való alkalmazhatósága. Fontos megjegyezni, hogy bár a nyelvi ideológiák és a nyelvi attitűdök eltérő hagyományokhoz kötődnek, az előbbiek az amerikai antropológiai nyelvészet kvalitatív vonalából ismertek (Bodó 2016), az utóbbiak a szociálpszichológia kvantitatív mérési gyakorlatához kapcsolódnak (Deme et al. 2017), a nyelvpolitika területén mégis gyakori az ideológiák kvantitatív mérése. A jelen tanulmány az CSNYP-diskurzushoz igazodva a szülői viszonyulások leírására a „nyelvi ideológiák” kifejezést használja, amelyeket kvantitatív, önbevallásos tételekkel mér. Ez a terminológiahasználat megkönnyíti az érthetőséget, és elősegíti a CSNYP területén kutatók között a diskurzust, továbbá az elméleti keretekhez való igazodást (például Curdt-Christiansen–Huang 2020; Spolsky 2021). A nyelvi menedzsment, mint harmadik összetevő, a nyelvhasználat irányítására tett tudatos törekvéseket foglalja magában, ideértve a felülről lefelé (top-down) és az alulról szerveződő (bottom-up) szabályozási kísérleteket, például a szabályalkotást, az oktatást vagy a támogatást (Curdt-Christiansen–Huang 2020).

A CSNYP viszonylag fiatal kutatási irányzat, saját terminológiája és elméleti keretei folyamatosan formálódnak. A vonatkozó szakirodalom túlnyomórészt angol nyelven érhető el; a Family Language Policy (FLP) kifejezés elsőként Luykx (2003) tanulmányában jelent meg, amely a családi nyelvi döntések és a társadalmi nemi szerepek szocializációjának összefüggéseit vizsgálta kétnyelvű – ajmara és spanyol – háztartásokban. A fogalom azonban igazán ismertté és elterjedtté King és munkatársai (2008) klasszikus munkája nyomán vált. Mivel a CSNYP kutatása kezdetben elsősorban normatív megközelítéseken alapult, a korai vizsgálatok abból indultak ki, hogy a családokon belüli nyelvhasználat explicit, tudatos tervezés eredménye (King et al. 2008: 907). Ezek a vizsgálatok leginkább a szülői döntéshozatalra és a gyermekek nyelvelsajátítását befolyásoló tényezőkre koncentráltak, és a családi nyelvpolitikát viszonylag egyszerű, egyirányú folyamatként kezelték. Az utóbbi években azonban egyre több kutatás hívta fel a figyelmet arra, hogy a CSNYP nem statikus rendszer, hanem komplex és dinamikus jelenség, amelyet belső és külső tényezők egyaránt alakítanak – ennek nyomán pedig az alkalmazott elméleti és módszertani keretek is fokozatosan átalakulnak.

Curdt-Christiansen (2013) a *Language Policy* folyóirat családi nyelvpolitikával foglalkozó tematikus számában hangsúlyozza, hogy bár a CSNYP a családon belüli kapcsolatok és dinamikák alapos vizsgálatára épül, egyúttal figyelembe veszi az adott társadalomban érvényesülő gazdasági, politikai és társadalmi struktúrák hatását is. Megfogalmazása szerint a családi nyelvpolitika összetett, egymásba ágyazódó rendszer részeként értelmezhető, amely szoros kapcsolatban áll a társadalmi-történeti, politikai, kulturális és nyelvi tényezők

széles spektrumával (Spolsky 2012; King–Fogle 2013). Ennek megfelelően a CSNYP kutatása nemcsak a nyelvcsere és a nyelvi változások jobb megértéséhez járulhat hozzá, hanem rávilágít a nyelvpolitika tágabb, társadalmi szintű kérdéseire is.

Amint arra Curdt-Christiansen és Huang (2020) is rámutatnak, Spolsky modellje lehetővé teszi a belső (például szülői döntések, nyelvi attitűdök) és a külső (például oktatási elvárások, társadalmi nyomás) tényezők együttes értelmezését a családi nyelvpolitikán belül. A modell különösen hasznos a többnyelvű családokban megfigyelhető nyelvi dinamika vizsgálatára, ahol az ideológiák és a gyakorlatok gyakran nincsenek összhangban egymással – például a szülők értékalapú döntései nem mindig vezetnek következetes nyelvhasználathoz (De Houwer 1999; Lanza–Lomeu Gomes 2020). A CSNYP-re alkalmazott Spolsky-modell értékét tovább növeli, hogy alkalmas a transznacionális kontextusban megjelenő nyelvi érzelmek, identitások és hatalmi viszonyok feltárására is (King–Lanza 2019). E sokrétű megközelítés révén a hárompillérű modell nemcsak a gyermekkori nyelvsajátítás és nyelvhasználat mechanizmusait világítja meg, hanem a családi nyelvpolitika mélyebb társadalmi és kulturális beágyazottságát is.

Külső és belső tényezők

Bár Spolsky hárompillérű modelljét széleskörűen alkalmazzák a CSNYP területén, az elmúlt években több kritikai észrevétel tárgyát képezte (Schwartz 2010; Ren–Hu 2013; Curdt-Christiansen–Huang 2020; Kheirkhah–Cekaite 2015). Ugyanakkor ezek a kritikák ösztönzőleg hatottak a területre, és számos új kutatás indult el a nyomukban, amelyek elmélyítették és kiszélesítették a témakör értelmezési lehetőségeit.

Curdt-Christiansen és Huang (2020) modellje is a korábbi kritikai észrevételekre adott válaszként született meg, és egy olyan átfogó keretrendszert kínál, amely feltárja azokat a belső és külső tényezőket, amelyek alapvetően formálják a családok nyelvi menedzsmentjét, nyelvhasználati szokásait és nyelvi ideológiáit. A modell szemléletesen mutatja be, hogyan formálódnak ezek a törekvések a családon belüli dinamikák, valamint a társadalmi és kulturális környezet kölcsönhatásában. A modell értelmezése szerint a belső tényezők között jelenik meg a nyelvhez való érzelmi kötődés, amely erősíti a generációk közötti kapcsolódást, hiszen az anyanyelv szavai mély személyes jelentést hordozhatnak, és hozzájárulhatnak az érzelmi intimitás kialakulásához a családon belül. A nyelv emellett fontos szerepet játszik az identitásépítésben is, mivel segíthet a kulturális örökség és az etnikai hovatartozás fenntartásában. A szülők sok esetben a nyelvre mint a kulturális értékek, a hagyományok és az erkölcsi normák továbbadásának az eszközére tekintenek, a generációk közötti kulturális eltérések azonban konfliktusokat eredményezhetnek, amelyek veszélyeztethetik az anyanyelv használatát. A szülők saját nyelvátadási képességükbe vetett hite szintén befolyásolja a CSNYP-t: az aktívabb nyelvfenntartás sokszor a szülői magabiztosságból ered. Fontos továbbá, hogy a gyerekek nem csupán befogadói a nyelvhasználati mintáknak, hanem aktív résztvevői is: saját tapasztalataik és preferenciáik mentén alakíthatják, sőt akár újra is értelmezhetik a szülők által kialakított nyelvtervezési gyakorlatokat.

Hatoss (2024) az Ausztráliában élő magyar családok nyelvtervezését és az ezekben a családokban a Covid kitörése után megjelenő társadalmi változásokra adott válaszokat vizsgálta. A szerző 80 résztvevővel végzett kérdőíves és interjúkutatásán keresztül azt mutatja meg, hogy az érzelmi aspektus nem hagyható figyelmen kívül az otthoni nyelvhasználatot tekintve: a szülői jóllét és stressz végigkíséri és alakítja a családi nyelvpolitika mindhárom elemét. Másképp fogalmazva: a szülők lelkiállapota belső közvetítő tényezőként hat arra, miként szerveződnek a mindennapi nyelvhasználati rutinok és döntések (Hatoss 2024).

A CSNYP-t külső tényezők is jelentősen befolyásolják, ezek négy fő dimenzióba sorolhatók: társadalmi-kulturális, politikai, gazdasági és szociolingvisztikai hatások. E mellé a keretezés mellé magyar kisebbségekkel foglalkozó CSNYP-tanulmányok is társíthatók, amelyek megmutatják, hogy a nyelvátadás mely folyamatok mentén jelenik meg magyar kontextusban. A társadalmi-kulturális tényezők közé tartoznak a vallási és

a közösségi gyakorlatok, illetve az olyan intézmények, mint a hétvégi iskolák, amelyek segítik az anyanyelv vagy a származási nyelv megőrzését. Újszerű összehasonlítási szempontot mutat be magyar viszonylatban Vajnai és munkatársai (2025) tanulmánya, amely a családi hozzáadott nyelvpolitika és nyelvtervezés (Family Additional Language Policy and Planning, FALP) fogalmával arra hívja fel a figyelmet, hogy a családok nemcsak a származási nyelvet, hanem az iskolában tanult „további nyelvet” is tudatosan tervezik és menedzselik. A választás azonban a hazai kontextusban többnyire az iskolai kínálat és kapacitás keretei között dől el: az lesz alternatíva, amihez van tanár, indul csoport, és belefér az órarendbe. A FALP így a családi tervezés és az intézményi korlátok találkozási pontja.

A politikai környezet, például a nyelvpolitikai irányelvek vagy a migrációs szabályozás meghatározza, hogy mennyire támogatják vagy szorítják háttérbe a kisebbségi nyelvek használatát. A gazdasági tényezők, különösen a család anyagi helyzete, befolyásolják a nyelvi erőforrásokhoz való hozzáférést, továbbá azt is, hogy a szülők mennyire tekintik értékesnek a kétnyelvűséget.

A szociolingvisztikai tényezők pedig a nyelv társadalmi presztízséhez és láthatóságához kapcsolódnak, különösen a domináns nyelvek erőteljes hatásával szemben. A horvátországi magyar kisebbségben végzett esettanulmány (Siklósi 2019) rámutat arra, hogy a külső szociolingvisztikai nyomás (megszólás, a többségi nyelvre váltás elvárása) közvetlenül visszahat a szülő-gyerek interakciókra és végső soron a generációk közötti nyelvtadás kimenetelére. Laihonon és munkatársai (2025) kutatása ugyancsak nem a külföldre költözött családokkal foglalkozik a CSNYP keretein belül, hanem a Moldvában otthon maradó, a férjük külföldi munkája miatt családfővé váló csángó anyákra fókuszál. Az interjú vizsgálatból kiderül, hogy a nyugati társadalmak eredményeivel szemben ezek az anyák nem alakítják ki saját CSNYP-jüket, ezt a helyi közösségre hagyják, és a nyelvcsere vagy a nyelv újraélesztését sem a saját, hanem a közösség felelősségének tartják.

Ezek a külső hatások összetetten formálják a családok nyelvi döntéseit, gyakorlatait és ideológiáit. A kutatások száma az elmúlt évtizedben egyre növekedett, amelynek eredményeként számos újonnan azonosított tényezőt használtak fel a CSNYP alakításában. A következőkben – anélkül, hogy teljes körű felsorolásra törekednénk – a releváns kiegészítő dimenziók közül a legjelentősebbeket mutatjuk be. Az olyan stratégiák, mint az, hogy ki milyen nyelvet beszél otthon, milyen mértékben tartják be a nyelvi következetességet, valamint a kódváltáshoz való hozzáállás, kulcsszerepet játszanak a nyelvfenntartásban. Ezenkívül a nyelvi input mennyisége és forrása – beleértve a szülőket, a testvéreket, a barátokat, az iskola, a nagyszülőket, a média és az internet által biztosított nyelvi környezetet – szintén meghatározó tényezők a kétnyelvűség fenntartásában és fejlesztésében.

A digitális tér és a globalizáció hatására újabb aspektusok is egyre inkább befolyásolják a családok nyelvi döntéseit, amelyek a hagyományos modellekben még nem kaptak kellő figyelmet. Több kutatás foglalkozik a közösségi média (Piller–Gerber 2021; Porter et al. 2018), a „sharenting” (amikor a szülők dokumentálják és megosztják gyermekük nyelvi fejlődését) (Blum-Ross–Livingstone 2017) és a média hatásaival (Lanza 2020). A közösségi média nemcsak nyelvi minták és új kommunikációs normák forrása, hanem befolyásolhatja a szülőket és a gyermekek nyelvi preferenciáit is. Emellett a CSNYP keretében a neoliberális nyelvideológiák nyomán a nyelvek „tőkévé/áruvá” tétele közvetlenül formálja a szülői menedzsmentet és a mindennapi otthoni gyakorlatokat (Curdtt-Christiansen–Huang 2020). Ennek következtében a nyelvek „valutaként”, eltérő „árfolyamokkal” jelennek meg a kommunikációs piacon, és ez a családok nyelvhasználati gyakorlatának a logikáját rangsorolja (Stavans–Jessner 2023).

A CSNYP tehát komplex, interakciókra épül, és dinamikusan változik, így a jelen kutatás a nyelvhasználati gyakorlatokat és a nyelvhasználathoz fűződő ideológiákat több szempontból közelíti meg. A nyelvhasználati gyakorlatok elemeiként azonosítja a gyermekhez intézett beszédet a különböző kontextusokban, illetve a gyermek által kezdeményezett beszédet, amelyek együtt rajzolják ki a családi interakciós trendet.

Az ideológiákat is több dimenzió mentén vizsgálja, bemutatva, hogy a szülők véleménye szerint mennyire fontos a gyermekük fejlődése és/vagy sikeressége szempontjából a magyar írás-olvasás (literacy), a magyar rokonokkal való kapcsolattartás, és mennyire gondolják a két- és többnyelvűséget előnynek vagy hátránynak. Ezek a kiterjesztett blokkok világossá teszik, hogy a tanulmány a Spolsky-féle nyelvhasználati gyakorlatok és ideológiák dimenzióira fókuszál elsősorban, a menedzsmentdimenzió pedig a gyakorlatokban megfigyelhető rutinokon és az ideológiákból levezetett szabályokon keresztül, közvetetten jelenik meg.

A kutatás

A tanulmány bemutatja az Egyesült Királyságban élő magyar vagy magyar párú családok nyelvpolitikáját, önbevalláson alapuló nyelvhasználati szokásait és nyelvhasználattal kapcsolatos ideológiáit. A kutatásban 93 magyar anyanyelvű édesanya vett részt, akiknek az átlagéletkora 37,78 év. A kint töltött évek száma 4 és 26 között mozog, átlagosan 11,25 év. Végzettségüket tekintve a válaszadók 63,2%-a egyetemet végzett, a többiek pedig valamilyen szakiskolát vagy technikumot. A résztvevők közül 53 személynek magyar, 18-nak angol, 16-nak pedig egyéb (iráni, lett, orosz, pandzsábi stb.) anyanyelvű partnere van.

A családi nyelvpolitika tényezőinek és az ezek közötti kapcsolat feltárására egy kérdőívet dolgoztunk ki Spolsky (2004, 2007) hárompillérű modelljére alapozva, amelyet kiegészítettünk olyan kérdésekkel, amelyekre a nagyobb mintán végzett kutatások is rávilágítanak (Curdts-Christiansen et al. 2023; García González et al. 2024).

A kérdőív ennek megfelelően a következő elemekből tevődik össze:

- Szülők: demográfiai információ (kor, nem, végzettség, emigrációs idő hossza, partner anyanyelve stb.)
- Szülő nyelvtudása magyarul és angolul a négy nyelvi készségben
- Gyermekek: demográfiai információ (kor, nem, születési hely, oktatási intézmény stb.)
- Gyermekek nyelvtudása magyarul és angolul a négy nyelvi készségben
- Szülő nyelvhasználata, például *Milyen nyelven olvas híreket?*
- Gyermekekhez intézett beszéd, például *Milyen nyelve(ke)n beszélgetnek este otthon vacsora közben?*
- Gyermekek nyelvhasználata, például *Milyen nyelveket használ(nak) a gyermeke(i) egymás között?*
- Nyelvvel és nyelvhasználattal kapcsolatos ideológiák (mennyire ért egyet az állításokkal), például *Hátrányos a gyermek számára, ha otthon csak a magyar vagy nem angol anyanyelv(ek)et használják.*

A kitöltésre Google Formson került sor, amelyet a közösségimédia-oldalokon osztottunk meg. A vizsgálat kérdőíves módszeren alapul, tehát az eredmények önbevallás útján gyűjtött adatokból származnak. Ez a módszer ugyan lehetővé teszi nagyszámú adat összegyűjtését, ugyanakkor korlátot jelent, hogy a válaszok torzulhatnak a résztvevők szubjektív megítélése miatt.

Eredmények

A kérdőív első szakasza a demográfiai adatok mellett rákérdezett a család típusára, ahol előre megadott lehetőségek közül lehetett választani. Ez alapján a mintában szereplő 93 család közül 72 esetben szülők és gyermek(ek), 8 esetben szülők, nagyszülők és gyermek(ek), 12 esetben egyedülálló szülő és gyermek, 1 esetben pedig szülők és örökbefogadott gyermek alkotja a háztartást. A családok 51 esetben egy-, 32 esetben két-, 9 esetben három-, 1 esetben pedig négygyermekesek. A gyermekek életkora 3 hónap és 18 év között mozog.

Az irányítószámok alapján a válaszadók nem csak Londonban élnek: a legtöbben Délkelet-Angliában és London vonzáskörzetében, de számottevően vannak jelen északnyugaton (Manchester környéke), Kelet-Midlandsben (Nottingham és Derby), Kelet-Angliában (Luton és Norwich) és délnyugaton is (Bristol és Bath), de kisebb számban élnek Skóciában, Walesben és Észak-Írországban.

A nyelvhasználatot tekintve 19 család kizárólag magyarul, 60 magyarul és angolul, 10 pedig ezen kívül egy további nyelven is kommunikál. Egy család csak angolul, három pedig angolul és egy másik nyelven beszél otthon. Összesen 7 család gyermekei járnak magyar nyelvű hétfélig iskolába, így a jelen tanulmány ennek hatásait nem vizsgálja.

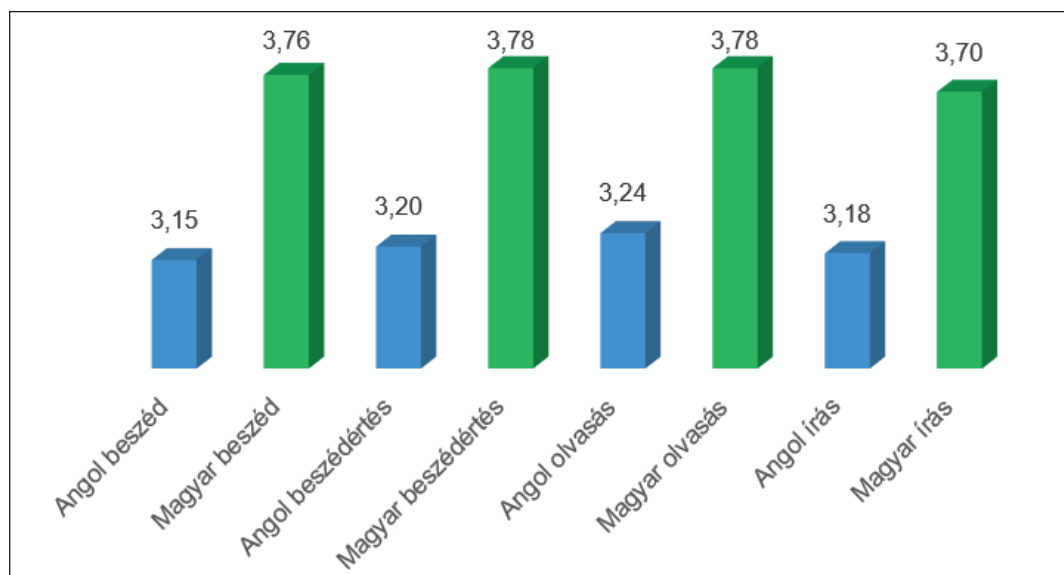
Az alábbi változók a Spolsky-keret két pillérét fedik le: nyelvhasználati gyakorlatok (szülői nyelvhasználat, gyermekhez intézett beszéd, gyermek által kezdeményezett beszéd) és ideológiák (literacy, fejlődést támogató hiedelmek, rokon kapcsolattartás, két- vagy többnyelvűség előnyei, negatív hiedelmek).

Nyelvtudás és nyelvhasználat

Szülők

A szülők önbevalláson alapuló nyelvtudását az 1. számú ábra mutatja. Jól látható, hogy az 1-től 4-ig terjedő skálán a magyar nyelvtudásukat mind a négy készségben magasabbra értékelték, mint az angolt, és a különbség minden esetben szignifikáns. A receptív (értés és olvasás) készségek mindkét nyelvben magasabb értékelést kaptak, mint a produktív (beszéd és írás) készségek. A válaszadók mindegyik magyar nyelvi készségnél 74% fölött választották a kiválót, míg angolból ez jellemzően 38%-os.

Az önbevallásos adatok alapján a szülők a magyart és az angolt is használják, miközben televíziót néznek, rádiót vagy zenét hallgatnak, könyvet vagy online híreket olvasnak, bevásárlólistát írnak. A partnerükkel attól függően használják az egyik vagy másik nyelvet, hogy milyen nyelvű a partner.

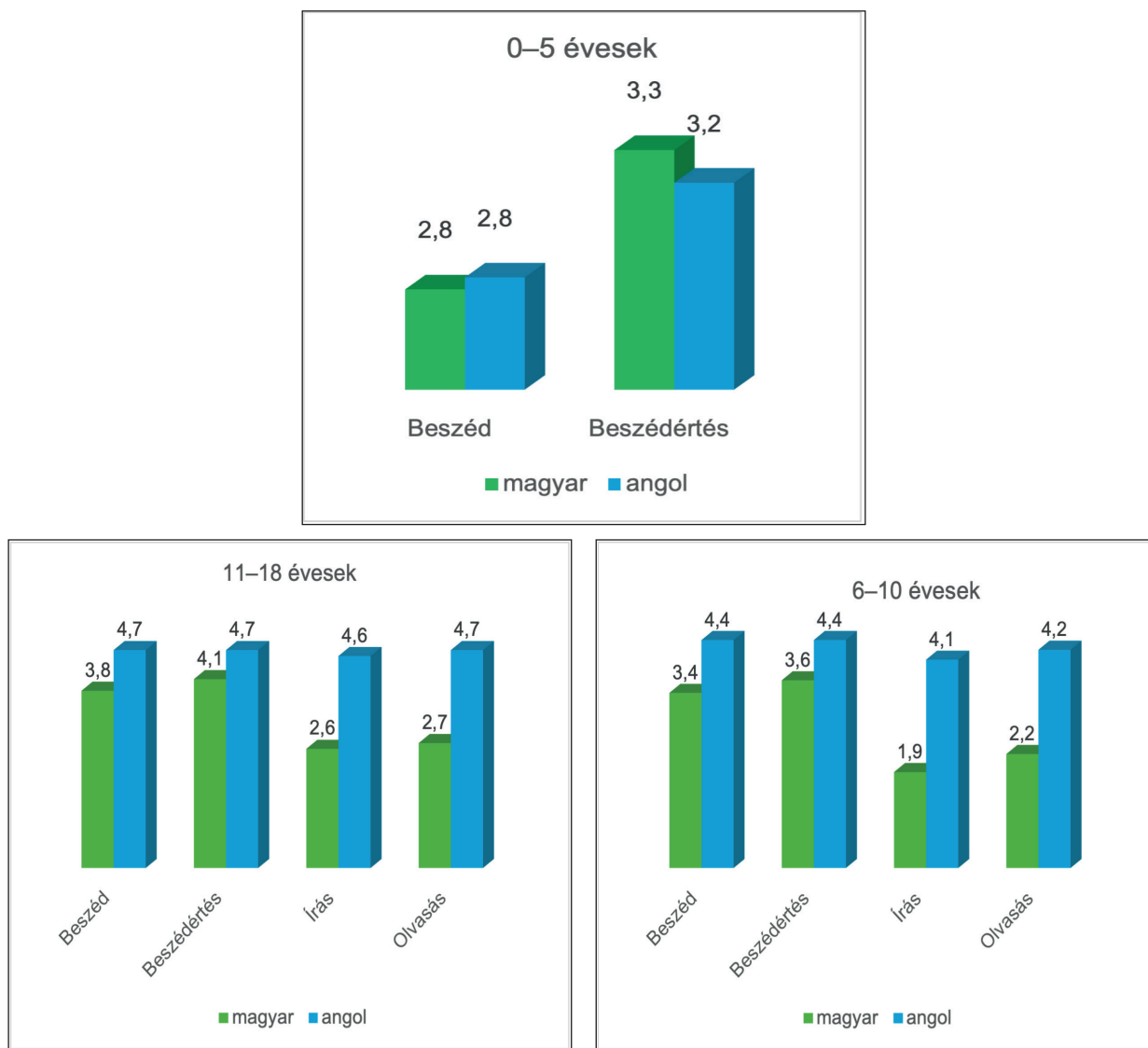
1. ábra

A szülők nyelvtudása magyarul és angolul (Skála: 1 = gyenge, 2 = átlagos, 3 = jó, 4 = kiváló)

Gyermekek

A gyermekek nyelvtudásának bemutatásához 3 csoportra osztottuk őket aszerint, hogy milyen oktatási intézménybe járnak. Az 1. korcsoportba tartoznak a 0–5 év közöttiek, a 2. korcsoportba a 6–10 év közöttiek,

a 3. korcsoportba a 11–18 év közöttiek kerültek. Az 2. ábrán láthatók az eredmények. A 0–5 éves korcsoportban nem ábrázoltuk az olvasással és az írással kapcsolatos eredményeket, mivel még nem járnak a gyerekek iskolába. A szülők bevallása alapján beszédben valamivel jobbak angolul, míg a beszédértésben magyarul, de egyik különbség sem szignifikáns (beszéd: $t(87) = 0,279$, $p = 0,781$; beszédértés: $t(87) = -0,794$, $p = 0,429$). A 2. és a 3. korcsoportban mindegyik készségük szignifikánsan jobb angolul, mint magyarul. A különbség különösen az írás és az olvasás tekintetében nagy.

2. ábra
A gyermekek nyelvtudása korcsoport, nyelvek és készségek szerint

Interakciók

A gyermekhez intézett beszédet (child-directed speech) a szakirodalom fontos tényezőként azonosítja, mivel feltételezhető, hogy hatással van a gyermek nyelvhasználatára. Az adatközlők válaszait az 1. számú táblázat foglalja össze százalékos formában. Fontos megjegyezni, hogy a válaszokat aszerint csoportosítottuk, hogy a résztvevő partnerének anyanyelve magyar, angol vagy egyéb volt. Az angol és az egyéb anyanyelvű partnerek egy kategóriába kerültek, mivel ennek a két csoportnak az esetében közös jellemző, hogy a családi kommunikáció többnyelvű környezetben zajlik. A megkérdezettek többsége ezekben a családokban az angolt jelölte meg a magyar mellett a mindennapi kommunikáció nyelveként.

A táblázat adatai alapján jól látható, hogy a magyar–magyar házaspárok esetében szinte minden szinten a magyar nyelv használata dominál. Egyedüli kivételt a házi feladatban való segédkezés jelent, ahol az anyák döntő többsége angolul kommunikál a gyermekkel. Ez természetes következménye annak, hogy az oktatás nyelve az angol. A válaszokból kiderül továbbá, hogy mind a válaszadók, mind pedig az anyai és az apai nagyszülők túlnyomórészt magyar nyelven kezdeményeznek beszélgetést a gyermekkel. Az esti vacsora közbeni beszélgetésekre szintén a magyar nyelvhasználat jellemző.

Angol vagy egyéb anyanyelvű partner esetén a partner, valamint az apai nagyszülők elsősorban angolul beszélnek a gyermekkel. Az anya a házi feladat során szintén főként az angol nyelvet használja, míg a vacsora közbeni kommunikáció négy fő kategória között oszlik meg az angol javára. Figyelemre méltó eredmény, hogy a nem magyar anyanyelvű partner esetében az anyák mindössze 27,5%-a kezdeményez kizárólag magyar beszélgetést a gyermekkel, míg 40%-uk mindkét nyelvet használja. Az anyai nagyszülők ezzel szemben ezekben a családokban is kizárólag magyarul kommunikálnak az unokákkal. Fontos azonban megjegyezni, hogy a jelen kutatás csak jelzi a nagyszülők kommunikációs szerepét, de nem méri külön a kapcsolattartás gyakoriságát, csatornáit (digitális, illetve személyes), a nagyszülők tartózkodási helyét és a beszélt nyelv megoszlását; emiatt a nagyszülői input mechanizmusairól nem adható részletes kép.

1. táblázat
A gyermekhez intézett beszéd

	Partner anyanyelve	Csak angolul	Döntő többségben angolul	Magyarul és angolul	Döntő többségben magyarul	Csak magyarul
Segítség a házi feladat elkészítésében	M	4,9	65,9	7,3	14,6	7,3
	A/E	21,4	39,3	14,3	10	14,3
Beszélgetés vacsora közben	M	1,8	1,8	5,5	16,4	74,5
	A/E	23,5	23,5	23,5	5,9	23,5
Beszélgetés kezdeményezése a gyerekekkel: anya	M	–	–	12,7	27,3	60
	A/E	–	14,3	40	20	25,7
Beszélgetés kezdeményezése a gyerekekkel: partner	M	2,5	–	15	22,5	60
	A/E	73,9	17,4	8,7		
Beszélgetés kezdeményezése a gyerekekkel: apai nagyszülők	M	–	2,3	–	2,3	95,5
	A/E	76,5	11,8		5,9	5,9
Beszélgetés kezdeményezése a gyerekekkel: anyai nagyszülők	M	–	–	–	2	98
	A/E				15,3	84,8

Megjegyzések: 1) az eredmények százalékos formában láthatók; 2) a partner anyanyelve: M = magyar, A/E = angol/egyéb; 3) a zöld szín a legmagasabb százalékot elérő választ mutatja magyar partner esetében, míg a kék ugyanezt angol/egyéb anyanyelvű partner esetén.

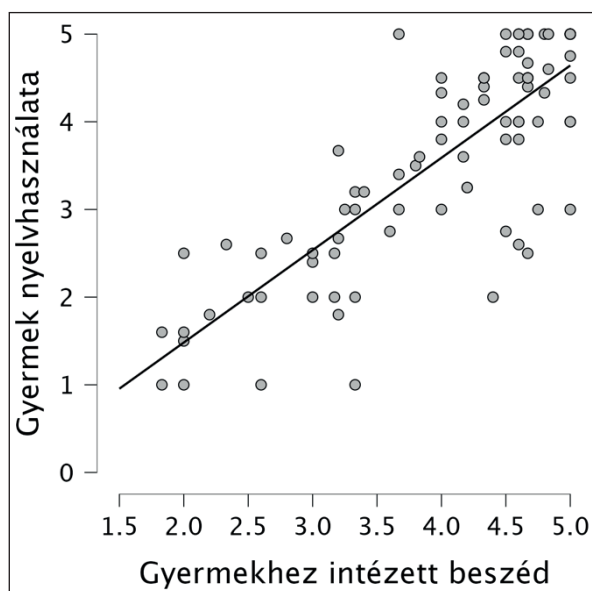
A 2. számú táblázat azt szemlélteti, hogy a gyermek melyik nyelvet használja, amikor ő kezdeményezi a beszélgetést. Az 1. táblázathoz hasonlóan az eredmények itt is a partner anyanyelvének tükrében jelennek meg, és ez érdekes tendenciákat mutat. Az anya nem magyar anyanyelvű partnere esetén a gyerekek inkább kezdeményeznek angolul beszélgetést az anyával és egymás között is. A partnerrel vagy apával főként annak anyanyelve szerint beszélnek, és a nagyszülőkkel is ezt a példát követik.

2. táblázat
A gyermek által kezdeményezett beszéd

	Partner anyanyelve	Csak angolul	Döntő többségben angolul	Magyarul és angolul	Döntő többségben magyarul	Csak magyarul
Gyermek(ek) az anyával	M	3,8	9,6	25	26,9	34,6
	A/E	16,1	35,5	25,8	3,2	19,4
Gyermek(ek) a partnerrel	M	2	10,2	26,5	22,4	38,8
	A/E	85,7	7,1	7,1		
Gyermek(ek) egymás között	M	11,1	29,6	14,8	22,2	22,2
	A/E	33,3	16,7	33,3	11,1	5,6
Gyermek(ek) az apai nagyszülőkkel	M	2,3	2,3	4,5	11,4	79,5
	A/E	78,9	5,3		5,3	10,5
Gyermek(ek) az anyai nagyszülőkkel	M	2	4,1	6,1	10	77,5
	A/E	12,1	3	12,1	21,2	51,5

Megjegyzések: 1) az eredmények százalékos formában láthatók; 2) a partner anyanyelve: M = magyar, A/E = angol/egyéb; 3) a zöld szín a legmagasabb százalékot elérő választ mutatja magyar partner esetében, míg a kék ugyanezt angol/egyéb anyanyelvű partner esetén.

A kutatásban fontosnak tartottuk feltárni, hogy van-e összefüggés a gyermekkel a szűkebb környezet által használt nyelv és a gyermek nyelvhasználata között, amelynek vizsgálatához Spearman-féle korrelációs tesztet alkalmaztunk. A 3. számú ábra jól mutatja, hogy a két tényező között erős pozitív szignifikáns kapcsolat van ($r = 0,816$, $p < 0,001$), tehát minél jellemzőbb a gyermekkel a magyar nyelv használata, annál gyakrabban kezdeményez ő is magyarul beszélgetést a szűkebb családi környezetével.

3. ábra
A gyermekhez intézett beszéd és a gyermek nyelvhasználata közötti kapcsolat

Nyelvi ideológiák

A nyelvi ideológiákkal kapcsolatban 20 állítást fogalmaztunk meg, amelyeket Likert-skálán értékelték a válaszadók. A kapott adatokat főkomponens-analízissel (PCA) vizsgáltuk, amely lehetővé tette a legfontosabb mintázatok azonosítását a válaszok között. Ezek alapján a következő skálák azonosíthatók:

- Az írás és olvasás fontossága (4 elem) (átlag = 4,4), például *Fontos, hogy a gyermeke(i)m tudjon/tudjanak magyarul írni; Az otthoni két- vagy többnyelvű olvasás és írás alapvető fontosságú a két- vagy többnyelvű gyermek számára.*
- A gyermek (nyelvi) fejlődéséhez hozzájáruló tényezők (4 elem) (átlag = 3,18), például *Fontos számomra, hogy kövessem azokat a weboldalakat/oldalakat, ahol a nyelvvel kapcsolatos tanácsokat osztanak meg; A nagyszülők bevonása kulcsfontosságú a gyermek otthoni nyelvi fejlődéséhez.*
- Kapcsolattartás a magyar rokonokkal (2 elem) (átlag = 4,59), például *Gyermeke(i)m számára fontos a rendszeres kapcsolattartás családjunk azon tagjaival, akik nem beszélnek angolul.*
- A két- és többnyelvűség előnyei (2 elem) (átlag = 4,5), például *A két- vagy többnyelvűség előnyös a gyermek tanulmányi teljesítményére.*
- Negatív állítások (4 elem) (átlag = 1,54): a magyar nyelv és a kétnyelvűség mint hátrány, például *A két vagy több nyelven való beszéd összezavarja a gyermeket.*

A 3. számú táblázat a skálák közötti összefüggéseket mutatja a Spearman-féle korrelációs teszt alapján. Az eredmények szerint a gyermek nyelvi fejlődéséhez hozzájáruló tényezők szignifikánsan pozitív kapcsolatban álltak az írás és az olvasás fontosságának a megítélésével ($r = 0,303$, $p < 0,01$), valamint a magyar rokonokkal való kapcsolattartással ($r = 0,386$, $p < 0,001$). Ez arra utal, hogy azok a szülők, akik fontosnak tartják az olvasást és az írást, illetve aktívan ápolják a kapcsolatot magyarul beszélő rokonaikkal, hajlamosabbak tudatosan támogatni gyermekük nyelvi fejlődését. Ezzel szemben a negatív állításokkal való egyetértés gyengébb vagy fordított irányú kapcsolatban állt a vizsgált változókkal. A negatív attitűdök különösen az írás és olvasás fontosságával ($r = -0,298$, $p < 0,01$) és a két- és többnyelvűség előnyeivel ($r = -0,319$, $p < 0,01$) mutattak szignifikáns negatív korrelációt.

3. táblázat
A szülői ideológiák és összefüggéseik

	Az írás és az olvasás fontossága	A gyermek (nyelvi) fejlődéséhez hozzájáruló tényezők	Kapcsolattartás a magyar rokonokkal	A két- és többnyelvűség előnyei	Negatív állítások
Az írás és olvasás fontossága	–				
A gyermek (nyelvi) fejlődéséhez hozzájáruló tényezők	0,303**	–			
Kapcsolattartás a magyar rokonokkal	0,202	0,386***	–		
A két- és többnyelvűség előnyei	0,208*	0,028	0,074	–	
Negatív állítások	-0,298**	-0,085	-0,034	-0,319**	–

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Diszkusszió

A vizsgálat célja az volt, hogy feltárja, miként zajlik a magyar nyelv átadása, és hogyan működik a családi nyelvpolitika az Egyesült Királyságban élő magyar anyanyelvű szülők körében a hétköznapokban. A szülők nyelvtudásáról szóló adatok azt mutatják, hogy a magyar nyelvet – különösen a receptív készségek vonatkozásában – magas szinten ismerik, míg az angolt jóval gyengébbnek értékelték minden készség esetében. Ez a nyelvi kompetenciabeli különbség a nyelvhasználati gyakorlatokban is megjelenik: a mindennapi tevékenységek (például zenehallgatás, könyvolvasás, bevásárlólista írása) során a magyar és az angol egyaránt jelen van, de a gyermekhez intézett beszédben egyértelműen a magyar dominál, főként az anyák és az anyai nagyszülők részéről. Ez összhangban áll De Houwer (2007) azon megállapításával, miszerint az anyai nyelvi input különösen fontos a gyermek kétnyelvű fejlődésében.

A gyermekek nyelvtudása azonban korcsoportonként jelentősen eltér: míg a legfiatalabbak esetében a magyar és az angol készségek közötti különbség nem szignifikáns, az iskolás korú gyermekeknél az angol nyelv dominanciája egyértelmű. Különösen az olvasás és írás terén mutatkozik jelentős előny az angol nyelv javára, amely az angol oktatási környezet hatását tükrözi (Piller 2001). Ez arra utal, hogy a formális nyelvi szocializáció fő színtere az iskola, amely megerősíti az angol nyelv domináns szerepét, különösen az írásbeliségben (Curd-Christiansen–Huang 2020).

Az interakciók nyelvi mintázatai arra világítanak rá, hogy a gyermekek magyar nyelvhasználatát elsősorban az anyával és a nagyszülőkkel való kommunikációban jelenik meg, míg a testvérek és a nem magyar anyanyelvű apák esetében az angol használata jellemzőbb. A korrelációs eredmény ($r = 0,816$, $p < 0,001$) megerősíti, hogy a gyermekhez intézett magyar nyelvű beszéd jelentősen hozzájárul a gyermek magyar nyelvű válaszkészségéhez. Ez a megállapítás alátámasztja a gyermekhez intézett beszéd fontosságát a nyelvmegőrzés szempontjából (Lanza 2007), és rávilágít arra, hogy a nyelvi input mennyisége és minősége meghatározó szerepet játszik a származási nyelv fenntartásában (De Houwer 2007).

A szülők nyelvi ideológiáit feltáró faktoranalízis azt mutatta, hogy a válaszadók pozitívan viszonyulnak a kétnyelvűséghez: fontosnak tartják a magyar nyelv írásos formáinak elsajátítását, a magyar nyelvű rokonokkal való kapcsolattartást, valamint a kétnyelvűség előnyeit – különösen a tanulmányi és az identitásbeli szempontokat tekintve (Papp et al. 2019). Ugyanakkor a válaszokból az is kiderül, hogy bár a szülők többsége inkább egyetért az olyan nyelvfenntartást segítő eszközök fontosságával, mint a nagyszülők bevonása, a hétvégi iskola látogatása vagy nyelvi tanácsadást nyújtó oldalak követése, az ezekkel kapcsolatos attitűdjeik nem teljesen egységesek. Az elemzés alapján ezek a tényezők külön dimenziót alkotnak („a gyermek nyelvi fejlődéséhez hozzájáruló tényezők”), az ehhez tartozó állítások átlagértéke (3,18) azonban alacsonyabb volt a többi dimenzióhoz képest, és a válaszok szórása is nagyobb, ami arra utal, hogy a szülők körében változatosabbak az elképzelések az ilyen típusú támogatás szerepéről. Mindez azt jelzi, hogy bár ideológiai szinten sokan felismerik e lehetőségek horderejét, a tényleges részvétel – például a beiratkozás hétvégi iskolába – korlátozott, hiszen a mintában csupán hét család él az ilyen típusú oktatás lehetőségével. Ez pedig arra utal, hogy a belső nyelvpolitikai törekvések nem tudják teljes mértékben ellensúlyozni az intézményi és a társadalmi támogatás hiányát (Lanza–Lomeu Gomes 2020).

Az eredmények összességét tekintve elmondható, hogy a magyar nyelv átörökítése az Egyesült Királyságban élő magyar családokban elsősorban a szülői nyelvhasználat és ideológiák mentén valósul meg. A nyelvfenntartásban fontos szerepet játszik a nagyszülők támogatása is, akik gyakran a magyar nyelv kizárólagos használói, így jelenlétük és aktív részvételük erősítheti a magyar nyelvi környezetet még akkor is, ha az intézményi háttér (például hétvégi iskola) nem minden esetben adott. Ezen túlmenően a szülők jelentős része fontosnak tartja, hogy nyelvi fejlődéssel kapcsolatos tanácsadásokat, weboldalakat is kövessen, és ez tovább erősíti az otthoni nyelvhasználat tudatosságát. A Spolsky-modell mentén értelmezve elmondható,

hogyan a nyelvi ideológiák, a gyakorlati nyelvhasználat és a nevelési döntések összhangja kulcsfontosságú az anyanyelv fenntartásában, ám akár távolabbi családtagok, akár intézményi támogatás nélkül ezek a törekvések gyakran csak részleges sikert hoznak.

Összegzés

A tanulmány célja az volt, hogy feltérképezze, hogyan valósul meg a családi nyelvpolitika a magyar családok körében az Egyesült Királyságban, különös tekintettel az anyák nyelvi ideológiáira és nyelvhasználati gyakorlataira. Az önbevallásos, kérdőíves adatfelvétel eredményei azt mutatják, hogy a szülők erőteljesen támogatják a két- és többnyelvűséget, különösen a magyar nyelvű írás- és olvasáskészség fejlesztését, valamint a magyar rokonokkal való kapcsolattartást. Ugyanakkor az is látható, hogy a gyermekek nyelvhasználatát számos környezeti tényező befolyásolja: az iskolai nyelv dominanciája, a testvérek közötti angol nyelvű interakciók, valamint a nem magyar anyanyelvű szülő jelenléte gyakran az angol felé billenti a nyelvi egyensúlyt. A nyelvátadás a mindennapi kihívásokhoz alkalmazkodva rugalmasan és gyakran kompromisszumosan működik, így a magyar nyelv fenntartása a legtöbb esetben egyensúlykeresésként jelenik meg a két nyelv között.

Összegezve az eredményeket elmondható, hogy a magyar szülők jelentős erőfeszítéseket tesznek gyermekeik kétnyelvűségének a fenntartása érdekében, a CSNYP azonban dinamikus, folyamatos alkalmazkodást igénylő folyamat, amelyet nem lehet kizárólag a szülői ideológia alapján értelmezni. A Spolsky-keretben a nyelvhasználati gyakorlatok és a nyelvi ideológiák egymást kölcsönösen alakítják a mindennapokban. A leghatékonyabb beavatkozási pontoknak a gyermekhez magyar nyelven intézett beszéd tudatos fenntartása, a magyar írásbeliség otthoni és közösségi erősítése, valamint a nagyszülői input aktiválása tűnnek.

A jövőbeli kutatások számára hasznos lehet a gyermekek perspektívájának a bevonása, valamint kvalitatív módszerekkel feltárni a családon belüli nyelvhasználat mélyebb rétegeit. Emellett fontos lenne tovább vizsgálni a hétvégi iskolák és a magyar közösségek szerepét, különösen ezek fenntarthatósága és hosszú távú hatása szempontjából, mivel a formális intézményi támasz (például hétvégi iskola) sok családnál korlátozottan elérhető. Ugyanilyen jelentős a belső és a külső tényezők alapos feltárása és hatásuk vizsgálata is, mivel csak így rajzolódhat ki a jelenségről tisztább, megalapozottabb kép.

Limitációk

Eredményeink a nagyszülők potenciálisan fontos nyelvi szerepére és a hétvégi iskolák jelentőségére csupán utalnak, ugyanakkor ezen dimenziókat jelen mintában terjedelmi okok miatt nem mértük kérdőíves tételekkel, ezért ezeket a megállapításokat korlátozottan kell értelmezni. Röviden jelezzük továbbá, hogy a nyelvi menedzsment bizonyos elemeit, így a közösségi beágyazottságot (tényleges részvétel programokban, hétvégi iskola / online kurzusok igénybevétele stb.) és a digitális erőforrásokhoz való hozzáférést nem mértük külön. Számos korlát adódhat a mérési keretből és az érvényességéből is, az önbevallásos mérés torzításokhoz vezethet, illetve a finom mechanizmusok kérdőívvel legfeljebb közvetetten ragadhatók meg.

Irodalom

Bartha, Csilla 2005. Constructing different ethnic identities: Symbolic values, linguistic ideologies and language maintenance in a Hungarian American immigrant community (New Brunswick, NJ). In: Cabeza Pereiro, Carmen – Lorenzo Suárez, Anxo M. – Rodríguez-Yáñez, Xoán Paulo (eds.) *Bilingual Communities and Individuals: Proceedings from the First International Symposium on Bilingualism*. Universidade de Vigo. Vigo. 21–33.

- Blum-Ross, Alicia – Livingstone, Sonia 2017. “Sharenting”, parent blogging, and the boundaries of the digital self. *Popular Communication* 15(2): 110–125. <https://doi.org/10.1080/15405702.2016.1223300>
- Bodó Csanád 2016. *Nyelvi ideológiák és különbségek*. Nemzeti Kisebbségkutató Intézet. Kolozsvár.
- Curd-Christiansen, Xiao Lan (ed.) 2013. Family language policy [Special issue]. *Language Policy* 12.
- Curd-Christiansen, Xiao Lan – Huang, Jing 2020. Factors influencing family language policy. In: Schalley, Andrea C. – Eisenclas, Susana A. (eds.) *Handbook of Home Language Maintenance and Development: Social and Affective Factors*. De Gruyter Mouton. 174–193. <https://doi.org/10.1515/9781501510175-009>
- Curd-Christiansen, Xiao Lan – Wei, Li – Hua, Zhu 2023. Pride, prejudice, and pragmatism: Family language policies in the UK. *Language Policy* 22(4): 391–411. <https://doi.org/10.1007/s10993-023-09669-0>
- De Houwer, Annick 1999. Environmental factors in early bilingual development: The role of parental beliefs and attitudes. In: Extra, Guus – Verhoeven, Ludo (eds.) *Bilingualism and migration*. Mouton de Gruyter. 75–95. <https://doi.org/10.1515/9783110807820.75>
- De Houwer, Annick 2007. Parental language input patterns and children’s bilingual use. *Applied Psycholinguistics* 28(3): 411–424. <https://doi.org/10.1017/S0142716407070221>
- Deli Zsolt Pál 2021. A quantitative analysis of four linguistic variables in the language use of Hungarians in the United Kingdom and Ireland. *Alkalmazott Nyelvtudomány* 21(1): 18–40. <http://dx.doi.org/10.18460/ANY.2021.1.002>
- Deme Andrea – Gugán Katalin – Sass Bálint – Mády Katalin 2017. Towards capturing implicit innovative language attitude using an auditory Implicit Association Test. *Finno-Ugric Languages and Linguistics* 6: 3–40.
- Fenyvesi Anna 1995. Language contact and language death in an immigrant language: The case of Hungarian. *University of Pittsburgh Working Papers in Linguistics* 3: 1–117.
- Fishman, Joshua 1991. *Reversing language shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.2307/jj.33169466>
- Gafaranga, Joseph 2010. Medium request: Talking language shift into being. *Language in Society* 39(2): 241–270. <https://doi.org/10.1017/S0047404510000047>
- García González, Elisabet – Liu, Liqun – Lanza, Elizabeth 2024. Language in multilingual families during the COVID-19 pandemic in Norway: A survey of challenges and opportunities. *Multilingua* 43(2): 163–190. <https://doi.org/10.1515/multi-2023-0011>
- Gazsó Dániel 2016. A magyar diaszpóra fejlődéstörténete. *Kisebbségi Szemle* 1(1): 9–35.
- Hatoss Anikó 2024. Shifting ecologies of family language planning: Hungarian Australian families during COVID-19. *Current Issues in Language Planning* 25(5): 488–508. <https://doi.org/10.1080/14664208.2023.2205793>
- Kheirkhah, Mina – Cekaite, Asta 2015. Language Maintenance in a Multilingual Family: Informal Heritage Language Lessons in Parent–Child Interactions. *Multilingua* 34(3): 319–346. <https://doi.org/10.1515/multi-2014-1020>
- King, Kendall – Fogle, Lyn – Logan-Terry, Aubrey 2008. Family language policy. *Linguistics and Language Compass* 2(5): 907–922. <https://doi.org/10.1111/j.1749-818X.2008.00076.x>
- King, Kendall – Fogle, Lyn 2013. Family language policy and bilingual parenting. *Language Teaching* 46(2): 172–194. <https://doi.org/10.1017/S0261444812000493>
- King, Kendall – Lanza, Elizabeth (eds.) 2019. Ideology, agency and imagination in multilingual families [Special issue]. *International Journal of Bilingualism* 23(3). <https://doi.org/10.1177/1367006916684907>
- Kontra Miklós 1990. *Fejezetek a South Bend-i magyar nyelvhasználatból*. (Linguistica series A, Studia et Dissertationes, 5.) MTA Nyelvtudományi Intézet. Budapest.
- Kovács Eszter 2022. A diaszporizálódás mintázatai az egyesült királyságbeli új magyar kivándorlók körében. *REGIO: Kisebbség Kultúra Politika Társadalom* 30(1): 72–93. <https://doi.org/10.17355/rkkpt.v30i1.72>

- Kovács Magdolna 2004. Az ausztráliai magyarok nyelvvesztése: a kódváltás és nyelvváltás összefüggései. In: Kovács Nóra (ed.) *Tanulmányok a diaszpóráról. Magyar világok I.* Gondolat – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet. Budapest. 74–86.
- Kovács András – Papp Z. Attila 2016. Patterns of success amongst Hungarians living in the UK. *Review of Sociology* 26(4): 95–123.
- Laihonen, Petteri – Bodó, Csanád – Gáspár, Judit – Jani-Demetriou, Bernadett – Fazakas-Timaru, Carina 2025. Seeing from the North: a Critical Family Language Policy study of a peripheral European minority community. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 28(3): 292–307. <https://doi.org/10.1080/13670050.2024.2425659>
- Lanza, Elizabeth 2007. Multilingualism and the family. In: Peter Auer – Li Wei (eds.) *Handbook of Multilingualism and Multilingual Communication.* De Gruyter Mouton. Berlin – New York. 45–68. <https://doi.org/10.1515/9783110198553.1.45>
- Lanza, Elizabeth 2020. Urban multilingualism and family language policy. In: Caliendo, Giuditta – Janssens, Rudi – Slembrouck, Stef Van Avermaet, Piet (eds.) *Urban Multilingualism in Europe: Bridging the Gap between Language Policies and Language Practices.* De Gruyter Mouton. Berlin–Boston. 121–140. <https://doi.org/10.1515/9781501503207-006>
- Lanza, Elizabeth – Lomeu Gomes, Rafael 2020. Family language policy: Foundations, theoretical perspectives and critical approaches. In: Schalley, Andrea – Eisenclas, Susana (eds.) *Handbook of Home Language Maintenance and Development: Social and Affective Factors.* De Gruyter Mouton. Berlin–Boston. 153–173. <https://doi.org/10.1515/9781501510175-008>
- Li, Wei 1994. *Three generations, two languages, one family: Language choice and language shift in a Chinese community in Britain.* Multilingual Matters.
- Ligeti Anna Sára 2023. Magyarok az Egyesült Királyságban: Egy korszak vége? *Tér és Társadalom* 37(1): 132–156.
- Luykx, Aurolyn 2003. Weaving languages together: Family language policy and gender socialization in bilingual Aymara households. In: Bayley, Roberts – Schecter, Sandra (eds.) *Language socialization in bilingual and multilingual societies.* Multilingual Matters. 25–43. <https://doi.org/10.21832/9781853596377-005>
- Papp Z. Attila – Kovács Eszter – Kovács András 2019. Az új magyar diaszpóra intézményesülése: Hétfélig magyar iskolák az Egyesült Királyságban. *Regio: Kisebbség Kultúra Politika Társadalom* 27(3): 209–248. <http://dx.doi.org/10.17355/rkkpt.v27i3.279>
- Papp Z. Attila – Kovács Eszter – Kovács András 2020. Magyar diaszpóra és az anyaország: Diaszporizálódás és diaszporapolitika. In: Kovács Imre (szerk.) *Mobilitás és integráció a magyar társadalomban.* Argumentum Kiadó – Társadalomtudományi Kutatóközpont. Budapest.
- Pávai Gyopár – Rakitai Réka 2017. Anyanyelvünk megélése Manchesterben. Betekintés a Zsigmond Király Magyar Kulturális Klub és Iskola életébe. *Anyanyelv-pedagógia* (10)1: 101–111. <https://doi.org/10.21030/anyp.2017.1.9>
- Piller, Ingrid 2001. Private language planning: The best of both worlds? *Estudios de Sociolingüística* 2(1): 61–80.
- Piller, Ingrid – Gerber, Livia 2021. Family language policy between the bilingual advantage and the monolingual mindset. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 24(5): 622–635. <https://doi.org/10.1080/13670050.2018.1503227>
- Porter, Gina – Hampshire, Kate – Abane, Albert – Munthali, Alister – Robson, Elseth – Tanle, Augustine, Owusu, Samuel – de Lannoy, Ariane – Bango, Andisiwe 2018. Connecting with home, keeping in touch: physical and virtual mobility across stretched families in sub-Saharan Africa. *Africa* 88(2): 404–424. <https://doi.org/10.1017/S0001972017000973>
- Ren, Li – Hu, Guangwei 2013. A comparative study of family social capital and literacy practices in Singapore. *Journal of Early Childhood Literacy* 13(1): 98–130. <https://doi.org/10.1177/1468798411429>

- Schwartz, Shalom H. 2010. Basic values: How they motivate and inhibit prosocial behavior. In: Mikulincer, Mario – Shaver, Phillip R. (eds.) *Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our nature*. American Psychological Association. Washington DC. 221–241. <https://doi.org/10.1037/12061-012>
- Sevinç, Yeşim 2016. Language maintenance and shift under pressure: Three generations of the Turkish immigrant community in the Netherlands. *International Journal of the Sociology of Language* 2016(242): 81–117. <https://doi.org/10.1515/ijsl-2016-0034>
- Siklósi Beáta 2019. Családi nyelvpolitika a horvátországi magyarok körében. In: Boda Attila (szerk.) *Interdiszciplinaritás a Kárpát-medencében I. Külhoni magyar doktorandusz hallgatók konferenciaelőadásai*. ELTE Márton Áron Szakkollégium. Budapest. 127–144.
- Spolsky, Bernard 2004. *Language policy*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Spolsky, Bernard 2007. Towards a Theory of Language Policy. *Working Paper in Educational Linguistics* 22(1): 1–14.
- Spolsky, Bernard 2012. What Is Language Policy? In: Spolsky, Bernard (ed.) *The Cambridge Handbook of Language Policy*. Cambridge University Press. Cambridge. 3–15. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511979026.003>
- Spolsky, Bernard 2021. *Rethinking Language Policy*. De Gruyter – Edinburgh University Press. Edinburgh. <https://doi.org/10.1515/9781474485487>
- Szabó T. Annamária 2025. Családi nyelvi menedzsment a nyugati magyar diaszpórában. In: Baukó János – Presinszky Károly (szerk.) *Egyszerű és szervezett nyelvi menedzselés kétnyelvű környezetben*. Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kar. Nyitra. 133–146.
- Stavans, Anat – Jessner, Ulrike 2023. Multilingualism Is Not Bilingualism +1: An Introduction. In: Stavans, Anat – Jessner, Ulrike (eds.) *The Cambridge Handbook of Childhood Multilingualism*. Cambridge University Press. Cambridge. 1–10. <https://doi.org/10.1017/9781108669771.001>
- Tuominen, Anne 1999. Who decides the home language? A look at multilingual families. *International Journal of the Sociology of Language* 1999(140): 59–76. <https://doi.org/10.1515/ijsl.1999.140.59>
- Vajnai, Viktória – Fehérvári, Anikó – Széll, Krisztián 2025. Family additional language policy and planning in Hungary. *Hungarian Educational Research Journal* 15(4). <https://doi.org/10.1556/063.2025.00388>
- Varga Nóra Borbála 2014. A magyar mint származási nyelv tanítása az Egyesült Királyságban. *Anyanyelv-pedagógia* (7)3: 99–101. <https://ojs.elte.hu/anyanyelv-pedagogia/article/view/11576> (2025. július 25.)

(1) Magyarok Angliai Országos Szövetsége. <https://maosz.org.uk/> (2025. július 25.)

Zsófia Fülöp – Szilvia Bátyi

The dynamics of family language policy (FLP) among Hungarians living in the United Kingdom

This study examines the dynamics of Family Language Policy (FLP) among Hungarian and mixed-Hungarian families living in the United Kingdom, with special emphasis on parental language practices, ideologies, and the intergenerational transmission of Hungarian as a heritage language. Drawing on survey data from 93 Hungarian-speaking mothers, the research explores how Spolsky's tripartite model of language practices, language ideologies, and language management manifests in everyday family interactions within a migration context. Results show that while mothers report high proficiency and strong emotional attachment to Hungarian, children's language skills – particularly in literacy – significant shift appears towards English once schooling begins. Based on parents' experience child-directed speech emerges as a central factor: the more Hungarian parents use when addressing their children, the more likely children are to initiate conversations in Hungarian. However, in mixed-language families, English gains prominence in sibling interactions and communication with the non-Hungarian parent. Parents'

language ideologies are predominantly positive: they place importance on developing Hungarian literacy, maintaining ties with Hungarian relatives, and recognising the benefits of bilingualism. Yet the limited participation in weekend schools and the restricted availability of language-development resources reveal structural and practical constraints. The findings suggest that family language policy constitutes a flexible, continuously evolving process, shaped jointly by parental expectations, intra-family interactions, schooling contexts, and wider sociocultural factors. The study underscores the importance of consistent Hungarian language input, community support, and the inclusion of children’s perspectives in heritage language maintenance within the diaspora.

Kulcsszók: nyelvtudomány, szociolingvisztika, kétnyelvűség, családi nyelvpolitika, nyelvi ideológiák

Keywords: linguistics, sociolinguistics, bilingualism, family language policy (FLP), language ideologies

Az írás szerzőiről

Fülöp Zsófia

Pannon Egyetem, Veszprém, Magyarország

fulop.zsofia[kukac]htk.uni-pannon.hu

<https://orcid.org/0009-0007-0875-1254>

Bátyi Szilvia

Pannon Egyetem, Veszprém, Magyarország

batyi.szilvia[kukac]htk.uni-pannon.hu

<https://orcid.org/0000-0001-8186-3577>

Copyright © 2026 Zsófia Fülöp, Szilvia Báttyi

This is an open-access article. This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).